

VYRŲ IR MOTERŲ VIDUTINĖS TIKĖTINO GYVENIMO TRUKMĖS SKIRTUMO PRIEŽASTYS KOKYBINIU POŽIŪRIU

Jordana Mačiulienė, Faustas Stepukonis, Sigutė Norkienė

Klaipėdos universitetas

Raktažodžiai: moterys, vyrai, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė.

Santrauka

Lietuvos vyrų ir moterų vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (VGT) skirtumas – 9,8 metų – yra didžiausias ES ir vienas didžiausių tarp viso pasaulio šalių, rodantis, jog Lietuvos vyrų sveikatingumas ir gerovė yra ženkliai pažeisti.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos vyrų ir moterų vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės skirtumo gilumines psichosocialines priežastis.

Tyrimo medžiaga ir metodai. Kokybinis tyrimas atliktas giluminio interviu metodu apklausiant Klaipėdos rajono gyventojus. Tyrime dalyvavo 8 informantai: 7 vyrai ir 1 moteris.

Rezultatai. Apibendrinus visų informantų pasisakymus gyvenimą trumpinančių veiksnių tema, išryškėjo, kad labiausiai skundžiamasi pinigų stoka, prasta emocinė būklė, požiūrio į vyriškumą ypatumais, netinkamai susiklosčiusiais santykiais šeimoje. Nevienareikšmiai vertinamas interneto poveikis sveikatai – dalies informantų nuomone, internetas naudingas, kitų tyrimo dalyvių nuomone – žalingas sveikatai. Informantai nevienareikšmiai vertino alkoholio vartojimą, rūkymą, vartojimo motyvus bei poveikį sveikatai. Dauguma tyrimo dalyvių pripažino, kad vyrai rūpinasi sveikata mažiau, nei moterys – jie vengia profilaktinių pasitikrinimų, nenoriai lankosi pas gydytojus dėl prastos sveikatos apsaugos sistemos bei didelių eilių. Visi informantai pripažino, kad psichologinis stabilumas turi didelę įtaką gyvenimo kokybei ir jo trukmei.

Išvados. Išskirtinai didelio Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo, lyginant su kitomis ES ir pasaulio šalimis, negalima paaiškinti vien biologiniais veiksniais. Lietuvos vyrų sveikatą žalojanti elgsena – polinkis į nesaikingą alkoholio vartojimą, rūkymas, rizikingesnė nei moterų elgsena, nesirūpinimas sveikatos tausojimu, vengimas tikrintis sveikatą yra nepalankių ekonominių bei psicho-

socialinių aplinkybių pasekmė. Siekiant sumažinti vyrų ir moterų VGT skirtumo gilumines priežastis, reikėtų orientuotis ne tiek į draudimus grindžiamas priemones, tokias kaip alkoholio įsigijimo ir vartojimo, rūkymo ar alkoholio reklamos draudimas, o į galimybių sudarymą gyventojų ekonominės padėties stiprinimui, geresnes infrastruktūros sąlygas, emigracijos ir nedarbo mažinimą. Būtinai tolimesni ir išsamesni šios srities tyrimai, siekiant įvardinti bei pašalinti gilumines Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo priežastis.

Įvadas

VGT šiuo metu laikoma vienu iš patikimiausių gerovės rodiklių, naudojamų jos tarptautiniams skirtumams ir pokyčiams per tam tikrą laiką palyginti. Tai vienas iš svarbiausių apibendrinamųjų socialinių rodiklių, naudojamų konkrečios visuomenės pasiektam gerovės lygiui įvertinti, kurio kėlimą kaip savo galutinį tikslą skelbia (bent jau demokratinėse Vakarų visuomenėse) visų ideologinių kryptių politikai [1].

Lietuvos moterų VGT 80,7 metų 2018 metų duomenimis tik trejais metais atsilieka nuo ES 27 šalių moterų VGT (83,7 metų), tačiau Lietuvos vyrų VGT 70,9 metų nuo ES gyventojų VGT (78,2 metų) atsilieka 7,3 metų. Lietuvos vyrų ir moterų VGT 9,8 metų skirtumas ženkliai viršija ES vidurkį (5,5 metų) ir yra didžiausias tarp ES šalių [2]. Naujausiais kai kurių šaltinių duomenimis, vyrų ir moterų VGT skirtumu Lietuva pirmauja visame pasaulyje [3], ar, užimdama antrą vietą, nežymiai atsilieka nuo Rusijos [4].

Pažymėtina, kad vyrų ir moterų VGT skirtumai įprastai priskiriami prie biologinių, tariamai neišvengiamų, sveikatos nelygybių [3], todėl pernelyg nesigilinama į šio skirtumo nebiologinės kilmės veiksnius. Akivaizdu, jog tokio ženklaus Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo, lyginant su kitomis šalimis, negalima paaiškinti vien biologiniais veiksniais, kadangi neįtikėtina, kad Lietuvos vyrai ar moterys biologiškai iš esmės skiriasi nuo kitų Europos ar viso pasaulio gyventojų. Būtina tirti ir kitas šio skirtumo priežastis, pernelyg skausmingai pažeidžiančias Lietuvos vyrų sveikatingumą.

Mokslinėje literatūroje vyrų polinkis į nesaikingą alko-

holio vartojimą, rūkymas, rizikingesnė nei moterų elgsena, nesirūpinimas sveikatos tausoju, vengimas tikrintis sveikatą dažniausiai įvardijami kaip pagrindiniai veiksniai, nulemiantys jų sveikatos sutrikimus bei trumpesnę nei moterų VGT. Vis dėlto trūksta gilesnės psichosocialinės analizės, siekiančios išsiaiškinti, kas motyvuoja santykinai didelę Lietuvos vyrų dalį neatsakingai elgtis sveikatingumo tausoju atžvilgiu ir kodėl būtent Lietuvos vyrai tarp visų ES ir net pasaulio šalių šiuo požiūriu labiausiai nukentia, atsižvelgiant į jų gerovę atspindintį VGT rodiklį.

Darbo tikslas – išanalizuoti Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo giluminės psichosocialines priežastis.

Tyrimo objektas ir metodai

Tyrimui pasirinkta kokybinio tyrimo metodika, teikianti galimybę įsigilinti į tiriamo reiškinio priežastis. Kokybinis tyrimas atliktas giluminio interviu metodu apklausiant Klaipėdos rajono gyventojus, gilinantis į tiriamo reiškinio priežastis gyventojų požiūriu. Giluminiame interviu dalyvavo 8 informantai: 7 vyrai ir 1 moteris. Interviu buvo vykdomi 2019-2020 metais, numatant apklausti vienodą skaičių vyrų ir moterų, tačiau prasidėjus 2020 metų karantinui dėl COVID-19 plitimo grėsmės, teko apsiriboti mažesniu dalyvių skaičiumi. Interviu buvo atliekami tiriamųjų, gyvenančių Klaipėdoje, namuose. Visi interviu, gavus informanto sutikimą, buvo įrašomi garso įrašų priemonėmis. Siekiant tyrimo reprezentatyvumo, buvo siekiama apklausti skirtingo amžiaus, šeiminių padėties bei išsilavinimo vyrus bei moteris. Tyrime dalyvavusių informantų sociodemografinės charakteristikos pateikiamos 1 lentelėje.

Sutikusiems dalyvauti tyrime informantams pirmiausia buvo pateikiamas apibendrinamasis klausimas – „Kodėl vyrų gyvenimo trukmė Lietuvoje žymiai trumpesnė, nei moterų?“, kuris interviu eigoje buvo išskaidomas į papildomus klausimus, atsižvelgiant į informantų pasisakymus ar į iš anksto sudarytą papildomų klausimų sąrašą (2 lentelė).

1 lentelė. Informantų sociodemografinės charakteristikos

Eil. Nr.	Lytis	Amžius	Išsilavinimas	Šeiminė padėtis
1.	Vyras	30	Spec. vidurinis	Vedęs
2.	Vyras	39	Vidurinis	Išsiskyręs
3.	Vyras	42	Aukštasis	Vedęs
4.	Vyras	48	Spec. vidurinis	Vedęs
5.	Vyras	37	Aukštasis	Vedęs
6.	Vyras	29	Aukštasis	Nevedęs
7.	Vyras	51	Vidurinis	Išsiskyręs
8.	Moteris	32	Aukštasis	Ištekėjusi

Interviu medžiaga analizuota sisteminant informantų pasisakymus kategorijų lentelėse. Atitinkamos kategorijos išskirtos atsižvelgiant į informantų suformuluotas kryptis, aptariant moderatoriaus pateikiamus klausimus ar pokalbio temas.

Rezultatai

Tyrimo eigoje išryškėjo 7 vyrų ir moterų VGT skirtumą paaiškinančios sritys (kategorijos), į kurias krypdavo interviu su tyrimo dalyviais. Tai ekonominės priežastys (1), emocinė būklė (2), poilsio trūkumas (3), nesirūpinimo sveikata motyvai (4), interneto poveikis (5), požiūris į vyriškumą (6) bei nesusklostę santykiai šeimoje (7). Pažymėtina, kad nors informantų prašyta aptarti vyrų ir moterų VGT skirtumo priežastis, neretai tyrimo dalyviai buvo linkę išvardinti jų nuomone pagrindinius gyvenimo trukmės veiksnius, neišskirdami jų atskirai vyrams ir moterims. Sisteminant informantų pasisakymus, įtraukti ir tie jų teiginiai, kurie sietini su abiejų lyčių gyventojų sveikata, o kartu ir su gyvenimo trukme.

Žemiau pateikiamas kategorijų lentelės fragmentas su informantų pasisakymais, paremiančiais tam tikrą kategoriją (3 lentelė).

Apibendrinant visų informantų pasisakymus gyvenimą trumpinančių veiksnių tema (dėl vietos stokos ne visi čia

2 lentelė. Giluminio interviu klausimai

Eilės nr.	Klausimo turinys
1.	Kodėl vyrų gyvenimo trukmė Lietuvoje žymiai trumpesnė nei moterų?
2.	Kodėl vyrai daugiau nei moterys vartoja alkoholinių gėrimų, rūko, dažniau nusižudo ir t.t.?
3.	Kodėl vyrai mažiau nei moterys rūpinasi sveikata, vengia lankytis pas gydytojus, vengia profilaktinių pasitikrinimų, nesirūpina sveika mityba, fiziniu aktyvumu (pvz., mankšta), rizikingiau elgiasi (vairuodami automobilį) ir pan.?
4.	Ar turtingi žmonės turi daugiau galimybių rūpintis sveikata?
5.	Ar psichologinis stabilumas yra svarbus žmogaus sveikatai?
6.	Ar valstybė turėtų ką nors daryti, siekdama gerinti vyrų sveikatingumą?
7.	Šiuo metu tiek tarp vyrų, tiek tarp moterų vis labiau plinta internetinis seksas (t.y., lytinių poreikių tenkinimas virtualiai, nesant tiesioginio kontakto). Kaip, Jūsų nuomone, tai atsiliepia vyrų ir moterų sveikatai ir gyvenimui?
8.	Kiek laiko per dieną vidutiniškai praleidžiate internete ne darbo reikalais (internetiniai žaidimai, spaudos skaitymas ir pan.), kaip tai atsiliepia sveikatai (miego kokybei, poilsiui, santykiams su šeimos nariais ir t.t.)?

pateikiami), išryškėjo, kad labiausiai skundžiamasi pinigų stoka, prasta emocine būkle, požiūrio į vyriškumą ypatumais, netinkamais santykiais šeimoje. Nevienareikšmiai vertinamas interneto poveikis sveikatai – dalies informantų nuomone, internetas naudingas sveikatai, kadangi pajvairina gyvenimą, mažina stresus. Kitų tyrimo dalyvių nuomone, pernelyg intensyvus interneto naudojimas yra žalingas sveikatai, nes mažina tiesioginį bendravimą tarp šeimos narių, iškreipia realybę.

Informantai nevienareikšmiai vertino alkoholio varto-

jimą, rūkymą, vartojimo motyvus bei poveikį sveikatai. 4 informantai teigė, jog vyrai dažniau vartoja alkoholį bei tabaką nei moterys, 3 – jog vienodai dažnai. Informantas Nr. 4 teigė, jog alkoholio bei tabako didesnis paplitimas tarp vyrų yra nulemtas šalies buvimo Sovietų Sąjungos sudėtyje. Informantas Nr. 1 teigė, jog vis labiau Lietuvoje plintanti vakarietiška pasaulėžiūra lemia moterų susilyginimą su vyrais alkoholio ir tabako vartojimo populiarumu. Informanto Nr. 2 nuomone, alkoholio ir tabako vartojimas padeda atsipalaiduoti ir įveikti stresą, o informantas Nr. 6 teigė, jog kaimo

3 lentelė. Pagrindinės gyvenimo trukmę trumpinančios priežastys

Eil. Nr.	Kategorijos	Informanto eilės nr., informantų citatos (kabutėse), moderatorės paaiškinimai (kursyvu)
1.	Ekonominės priežastys	1: „pinigai leidžia valgyti, ką nori“ (<i>tačiau trūksta pinigų kokybiškiems maisto produktams</i>) 2: „gali sau leisti eiti pas privatų gydytoją“ (<i>tačiau trūksta pinigų privačiam gydymuisi</i>) 4: „pinigai suteikia galimybių“ 5: „be pinigų gyveni labai blogai“ 8: „turint pinigų gali rinktis ekologišką maistą“, „turėdami pinigų, žmonės stresuotų mažiau“, „turtas, vaikai, įsipareigojimai“ (<i>labai svarbūs sveikatai</i>)
2.	Emocinė būklė	2: (<i>Výrams svarbu</i>) „pagarba kad nedingtu“ (<i>nes vyrų negerbimas žaloja jų sveikatą</i>) 6: „santykiuose (<i>su žmonėmis</i>) turi leisti jaustis laisvai“ (<i>tuomet būsi sveikas</i>) 8: „labai blogai jautiesi“ (<i>tai kenkia sveikatai</i>), „alkoholis stresą mažina“
3.	Poilsio trūkumas	3: „atsiguli į lovą, dar peržiūri telefoną“ (<i>nes nuolat jautiesi pavargęs</i>) 5: „sėdi ant kėdės ir sportuoji“ (<i>nes nėra laiko ir galimybių mankštintis ar naudotis sportavimo įranga</i>)
4.	Nesirūpinimo sveikata motyvai	1: „sporto klubai brangiai kainuoja“ (<i>todėl nesportuojant nukenčia sveikata</i>) 4: „eilės po 2 mėnesius“ (<i>todėl sunku laiku gauti medicininę pagalbą</i>) 7: „eilės po 2 metus“ (<i>todėl sunku laiku gauti medicininę pagalbą</i>) 8: (<i>nepaisoma pagrindinės sveikatingumo taisyklės dėl įtampos darbe ir namie</i>) „vakare nebevalgyti po septynių“
5.	Interneto poveikis	1: (<i>internetas palankus sveikatai, kadangi tai</i>) „pajvairinimui“, mažina stresą“ 2: „aktuali tema“ (<i>kadangi internetas turi labai svarbią reikšmę sveikatai</i>) 3: „virtuali erdvė yra aukščiau gyvo bendravimo“ (<i>todėl tiesioginio bendravimo stoka kenkia sveikatai</i>) 4: „aš nemanau“ (<i>kad internetas yra svarbus sveikatos veiksnys</i>) 5: „aš nemanau, kad tai (<i>internetas</i>) blogai“ 7: „žiauriai daug“ (<i>naudojamas internetu, tai kenksminga sveikatai</i>) 8: (<i>internetas</i>) „nenatūralu“, „iškreipia realybę“ (<i>tai kenksminga sveikatai</i>)
6.	Požiūris į vyriškumą	2: „faktas“ (<i>kad vyrai nesirūpina sveikata</i>) 3: (<i>moterys</i>) „prisigalvoja nesąmonių“ (<i>apie vyrus, tai jiems sukelia sveikatą žalojančius stresus</i>), „kai jau reikia“ (<i>tik tada vyrai ieško medicininės pagalbos</i>) 4: (<i>vyrų yra</i>) „silpni“, „nepasitikintys“ 5: „aj, aš vyras, nepadoru sakyti, kad negerai“ (<i>kadangi „vyriškumas“ nesuderinamas su nusiskundimais sveikata</i>) 8: „kas kaltas“, (<i>kad vyrai</i>) „silpni“
7.	Santykiai šeimoje	1: „santuoką (<i>reikėtų</i>) pristabdyti“ (<i>kadangi pernelyg stiprūs santuokiniai įpareigojimai žalingi sveikatai</i>) 2: „kiek vienas pirksi maistą“ (<i>apmaudu, kad vien tik jis, vyras, turi rūpintis maisto pirkimu</i>) 3: „10 metų streso šeimoje, 10 metų sutrumpėja gyvenimas“ 7: „pykčiai su žmona kelia stresą“, „(žmonai) visiškai nesvarbu ar (<i>esi</i>) šeimoje, ar ne“. 6: (<i>dauguma šeimos narių nuolat</i>) „prie kompo“ (<i>tai blogina šeiminius santykius, kenkia sveikatai</i>)

vietovėse vyrai linkę vartoti alkoholį dėl paplitusio nedarbo.

Dauguma tyrimo dalyvių pripažino, kad vyrai rūpinasi sveikata mažiau, nei moterys. Jie vengia profilaktinių pasitikrinimų, nenoriai lankosi pas gydytojus dėl prastos sveikatos apsaugos sistemos bei didelių eilių. Dauguma informantų pripažino, kad moterys labiau rūpinasi sveika mityba nei vyrai, kai kurie iš jų nurodė, kad moters prigimtinė misija yra rūpintis vaikais bei šeimos sveikata. 5 informantai sutiko su teiginiu, jog vyrai rizikingiau elgiasi, vairuodami automobilių. Informantas Nr. 4 teigė, jog tai daroma dėl adrenalino bei noro pasirodyti.

Informantas Nr. 7 teigė, jog nelaimingi santykiai šeimoje labai smarkiai paveikia sveikatą, ypač padidina riziką mirti nuo širdies ir kraujagyslių ligų. Kai kurie informantai apgailestavo, kad Lietuvoje mažėja bažnyčios populiarumas. Šių informantų nuomone, daliai žmonių bažnyčia teikia ramybę, didybės pojūtį bei psichologinį stabilumą. Visi informantai pripažino, kad psichologinis stabilumas daro didelę įtaką gyvenimo kokybei ir jo trukmei.

Diskusija

Mūsų tyrimas patvirtino daugelio kitų panašių tyrimų išvadas, jog vyrų gyvenimo trukmę trumpinantys veiksniai sietini su sveikatą žalojančia elgsena – nesaikingu alkoholio vartojimu, rūkymu, rizikingu vairavimu ir pan. Dėl psichologinių ir kultūrinių ypatumų, vyrai labiau nei moterys vengia profilaktinių sveikatos pasitikrinimų, tinkamai nepailsi, jaučiasi pavargę, konfliktuoja su šeimos nariais – visa tai pažeidžia vyrų sveikatą, trumpina jų gyvenimą.

Šių veiksmų neturėtume priskirti įgimties biologiniams vyrų ir moterų skirtumams. Ne gamta vyrus labiau nei moteris verčia nesaikingai vartoti alkoholį, rūkalus ar deramai nesirūpinti sveikata. Mūsų tyrimas atskleidžia, kad giluminė vyrų sveikatą žalojanti elgsena yra nulemta nepalankių, netinkamų ekonominių bei psichosocialinių aplinkybių. Prasta daugelio Lietuvos vyrų ekonominė ir psichosocialinė būklė, negebėjimas užsitikrinti deramo gyvenimo lygmens, prastina jų savivertės jauseną, skatina stresus malšinti nesaikingu alkoholio ir (ar) tabako vartojimu, agresyviai vairuoti automobilius, nemotyvuoja sveikai gyvensenai, atskirais atvejais skatina žudyti, o kur kas dažnesniais – emigruoti iš Lietuvos.

Siekiant suprasti giluminius vyrų nesveikos gyvensenos ypatumus, reiktų ypatingą dėmesį skirti psichologinei vyrų savijautai ir jos veiksniams tirti. Tenka apgailestauti, kad psichosocialiniams bei ekonominiams vyrų gyvenimą trumpintiems veiksniams stokojama Lietuvos mokslininkų dėmesio, nors būtent Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumu jau daug metų pirmaujame tarp ES ir daugelio kitų pasaulio šalių. Čia galima paminėti tik kelis autorius, kurie nagrinėjo

ir aptarė šią problemą. Tai R. Kalėdienė su bendraautoriais M. Stankūnu, K. Šmigelsku, T. Vaičiūnu ir kt. [5], D. Jasilionis, V. Stankūnienė ir kt. [6].

Vyrų ir moterų VGT didžiulio, būdingo ne vien Lietuvai, skirtumo, nepaaiškino biologiniais ypatumais, priežastčių analizei proveržį teikia 2018 m. paskelbta PSO Europos Biuro ataskaita, susijusi su vyrų sveikatos ir gerovės problematika [7]. LR Seimas 2019 m. paskelbė nutarimą „Dėl sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gairių patvirtinimo“, įtvirtindamas nuostatą, kad visuomenės sveikata yra viena iš svarbiausių valstybės vertybių, deklaruojant sveikatos politikos prioritetą visose politikos srityse ir siekiant visų darnaus vystymosi tikslų. Naujos vyriausybės programoje numatoma, kad šiuo metu esantis skirtumas tarp vyrų ir moterų gyvenimo trukmės – 9,8 m. - turėtų būti sumažintas iki 8 metų 2024 metais ir iki 5,2 m. 2030 metais [8].

Realiam gyvenime Lietuvos gyventojų gyvenimo gerinimo priemonės dažniausiai nukreiptos į draudimus, tokius kaip alkoholio įsigijimo ir vartojimo, rūkymo ar alkoholio reklamos ir pan. Dauguma šalies gyventojų šių priemonių atžvilgiu yra supriešinti – vieni pritaria draudimams, kiti norėtų gyventi pagal savo įsitikinimus ir būti laisvi rinkti gyvenimą. Tikėtina, kad veiksmingesnių sveikatingumo, ypač vyrų, gerinimo rezultatų pasiektume, jei šalies politika būtų nukreipta ne į draudimus, o į galimybių sudarymą gyventojų ekonominės padėties stiprinimui, geresnes infrastruktūros sąlygas, emigracijos ir nedarbo mažinimą. Būtinai tolimesni ir išsamesni šios srities tyrimai, siekiant įvardinti bei pašalinti gilumines Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo priežastis.

Išvados

1. Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumas yra didžiausias tarp ES ir vienas didžiausių tarp viso pasaulio šalių. Tai rodo, jog Lietuvos vyrų sveikatingumas ir gerovė yra ženkliai pažeisti.

2. Išskirtinai didelio Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo negalima paaiškinti vien biologiniais veiksniais.

3. Lietuvos vyrų sveikatą žalojanti elgsena – polinkis į nesaikingą alkoholio vartojimą, rūkymas, rizikingesnė nei moterų elgsena, nesirūpinimas sveikatos tausojimu, vengimas tikrintis sveikatą – yra veikiau nepalankių ekonominių bei psichosocialinių aplinkybių pasekmė, nei tiesioginis jų gyvenimą trumpinantis veiksnys.

4. Siekiant sumažinti vyrų ir moterų VGT skirtumo gilumines priežastis, reiktų orientuotis ne tiek į draudimus grindžiamas priemones, tokias, kaip alkoholio įsigijimo ir vartojimo, rūkymo ar alkoholio reklamos draudimas, o į galimybių sudarymą gyventojų ekonominės padėties stiprinimui, geresnes infrastruktūros sąlygas, emigracijos ir nedarbo mažinimą.

5. Būtinai tolimesni ir išsamesni šios srities tyrimai, siekiant įvardinti bei pašalinti gilumines Lietuvos vyrų ir moterų VGT skirtumo priežastis.

Literatūra

1. Norkus Z. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė tarpukario Lietuvoje. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, 2017;15:120-145.
<https://doi.org/10.15388/STEPP.2017.15.10813>
2. Eurostat. Data browser. ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en
3. Worldometer. <https://www.worldometers.info/demographics/life-expectancy/>
4. World Life Expectancy. <https://www.worldlifeexpectancy.com/>
5. Kalėdienė R. (sud.), Stankūnas M., Šmigelskas K., Vaičiūnas T., Mocevičienė R. ir kt. Sveikatos netolygumai: patirtis ir perspektyvos, LSMU, 2017:292. <https://lsmuni.lt/media/dynamic/files/11961/sveikatosnetolygumuvadovelis.pdf>
6. Jasilionis D., Stankūnienė V., Ambrozaitienė D., Trofimova O. Gyventojų surašymo ir demografinės statistikos duomenų jungimas: metodologiniai principai ir tyrimų galimybės. Lietuvos statistikos darbai 2014; 53(1):5-14.
<https://doi.org/10.15388/LJS.2014.13889>
7. WHO Regional Office for Europe. The health and well-being of men in the WHO European region: better health through a gender approach. 2018:116. http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/380716/mhr-report-eng.pdf?ua=.
8. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1293304/busima-vyriausybe-skelbia-savo-programa-visas-programos-projekto-tekstas>

REASONS FOR THE DIFFERENCE IN LIFE EXPECTANCY BETWEEN MEN AND WOMEN BY QUALITATIVE PERSPECTIVE

J. Mačiulienė, F. Stepukonis, S. Norkienė

Keywords: men, women, life expectancy.

Summary

The difference in the life expectancy of Lithuanian men and women (hereinafter - LE) - 9.8 years - is the largest among the EU and one of the largest among the countries of the world, indicating that the health and well-being of Lithuanian men is significantly impaired.

The aim of the study was to analyze the root psychosocial reasons for the difference in the LE of Lithuanian men and women.

Research material and methods. The qualitative research was carried out by the method of in-depth interviews by interviewing the residents of Klaipėda district, 8 informants participated in the research: 7 men and 1 woman.

Results. Summarizing the opinions of all informants on the topic of life-shortening factors, it turned out that the lack of money, poor emotional state, peculiarities of the attitude to "masculinity", and improper family relations are the most complained. Health effects of the Internet are ambiguously assessed - in the opinion of some informants the Internet is useful, in the opinion of others research participants it is harmful to health, Informants ambiguously assessed alcohol consumption, smoking, motives for consumption and health effects. Most of the participants in the study admitted that men care less about health than women - they avoid preventive examinations, are reluctant to visit doctors due to the poor health care system and large queues to see doctors. All informants acknowledged that psychological stability has a significant impact on quality of life and its duration.

Conclusions. The exceptionally large difference in VGT between Lithuanian men and women compared to other EU and world countries cannot be explained by biological factors alone. Behavior detrimental to the health of Lithuanian men - propensity to alcohol abuse, smoking, riskier than women's behavior, neglect of health care, avoidance of health checks - is a consequence of unfavorable economic and psychosocial circumstances rather than a factor shortening their lives. In order to reduce the root causes of the gender gap in VGT, the focus should not be on prohibition-based measures, such as bans on the purchase and consumption of alcohol, smoking or alcohol advertising, but on empowering the population, improving infrastructure, reducing emigration and unemployment. Further and more detailed research in this area is needed in order to identify and eliminate the root causes of the difference in VGT between Lithuanian men and women.

Correspondence to: faustas.stepukonis@gmail.com

Gauta 2020-11-26